

Galesia Galesia nanjare ninj Yesuyen alya bereya hitte Pol belej asanj kayyinj

¹⁻² Ne Pol belej denj Yesu Kristuyen alya bereya Galesia nanjare hanj goyen goke tenj asanj gago kanj hime. Kadne yago neya hite mar gare mananj tumnanj denj ge nurde hanj geb gago momonj dirde hime. Ne Yesuyen mere basanj al aposel himirinj gabe megen ninj al kura belej ma metenj gayen nunaminj. Hubu wor po! Gwahade yarabe Yesu kamke isanj hirinj al Nannininj Al Kurunja Yesuya belej hulyanj nirke metenj gago tenj himyen.

³ Be, asanj ga kanj henjyabe Adonininj Al Kurunja Doyanj Al Kurunj Yesu Kristuya belej buninjenj dirde iginj iginj dirde bitinj yisikamke iginj hiwonj yenj nurde hime.

⁴ Yesu gobe Adonininj Al Kurunjen dufay po gama irdeb mata bulunj kurunj gayenter forok yenj hanj gayen bana mat dawarenj yenjbe mata bulunjininj ge tenj yinjenj ge ma nurde kamyinj.

⁵ Ninjgeb fudinde wor po, Al Kurunj po ga huginjenj denjem turnunj yanj irde hitek.

Mere iginj Yesu ninj yitinjbe unjkurenj po

⁶ Be, denjbe Yesu Kristu belej buninjenj dirde Al Kurunj belej Satan haniinde mat dawarenj yenj hoy dirde yende dirnenj wenj diryinj. Gega dahade ninjgeb gwaha diryinj al goyen bemel po harhoktinj

unen saba hoyañ wor po gama irde hañ? Nebe matatiñ goyen nurdeb deldol wor po irmiñ.

⁷ Mere hoyañ gobe Yesu Kristu niñ yitiñ mere igiñ goyen moñ po. Fudinde wor po, al kura belen mere hoyañ goyen tawañ saba dirde dufaytiñ wabuñ yurde hañ. Irdeb Yesu Kristu niñ yitiñ mere igiñ goyen buluñ irniñ yeñ kurut yeñ hañ.

⁸ Goyenpoga Yesu niñ yitiñ mere neñ belen saba dirtiriñ goyen al kura belen epte ma tigiri teñ hoyañ mat tagalyeñ! Neñbe Al Kurunyen dirneñ weñ gega, neñ bana al kura belen gwaha titekbe mata buluñniniñ goke teñ Al Kurun belen dade kak alare demeyke gor hugiñ hitek. Al Kurunyen miyoñ wor gwahade po.

⁹ Ne belen hakot saba gwahade po yimirin goyen hañka gago sopte dineñ tebañ dirhem: Yesu niñ yitiñ mere goyen hañkapyá nurde fudinde yamiñ gega, al kura hoyañ mat saba diryeñ al gobe Al Kurun belen teñ kak alare temeyke gor hugiñ hiwoñ yeñ nurde hime.

¹⁰ Ne ga yeñ hime gabe al belen turuñ nirnañ yeñ ma yeñ hime. Hubu wor po! Nebe Al Kurun belen igiñ nini yeñbe gago yeñ hime. Al megen niñ belen moñ! Munañ al belen turuñ nirnañ yeñ kurut yeñ hime manhan Yesu Kristuyen meten al fudinde ma hemewoñ.

Al Kurun belen Pol hoy iryiñ

¹¹ Be, kadne yago, mere direñ tihim gayen miñ keñkela nurnañ ko. Yesu niñ mere yitiñ momon dirmiriñ gobe al belen ma teñ forok irtiñ.

12 Mere gobe al kura hitte ma timiriṅ. Irde al beleş ma saba nirtiṅ, Yesu Kristu yiṅgeṅ po saba nirde nikala niryiṅ.

13 Hakot Yuda marte tikula keṅkela po gama irde mata teṅ hinhem gobe bikkeṅ nurde pasi haṅ. Irdeb Yesuyen alya bereya Al Kurunyen sios goyen buluṅ buluṅ wor po yirde daha mat kura mel goyen pasi po yire yeṅ kurut yeṅ hinhem go manañ nurde haṅyen gogo.

14 Nebe asininiṅ yagot tikula keṅkela wor po gama irde heṅbe kahaṅne kadne fole wor po yirde hinhem. Irde tikula go po keṅkela gama irtek wor po yeṅ nurde hinhem.

15-16 Gega Al Kurun beleş kawaṅ ma himiriṅya po, “Kamebe meteṅne tiyyeṅ,” yeṅ basiṅa niryiṅ niṅgeb, gago bunineṅ nirde igiṅ igiṅ nirde hoy niryiṅ. Irdeb ne niṅ yeṅ, “Yeṅ beleş gab Urne Yesu niṅ Yuda mar moṅ al miṅ hoyañ hitte kuṅ momoṅ yirde tukuyeṅ,” yeṅbe Urmiṅ nikala nird nird niṅ wilakṅeṅ nuryiṅ. Irkeb Al Kurun beleş gwaha niryiṅ goya goyen po al kura hitte kuṅ daha tiyeṅ yeṅ gusuṅaṅ ma irmiriṅ.

17 Irde al yeṅ wa Yesuyen mere basaṅ mar heṅ Yerusalem taunde hinhan goyen hurkuṅ yeneṅbe yeṅ hitte mat dufay kura ma timiriṅ. Gwaha titṅeṅbe goyare po Arebia naṅare kuṅ goṅ hinhem. Irde gab mulgaṅ heṅ Damaskus taunde kumiriṅ.

18 Be, Arebia naṅare mat kuṅ Damaskus taunde himeke kuṅ kuṅ dama karwo hubu hekeb Pita kene yeṅ Yerusalem hurkuṅbe naṅa fay 15 gayen gor yeṅya hinaryum.

¹⁹ Gega gorbe Yesuyen mere basañ mar hoyañ kura ma yinmiriñ. Yems, Doyañ Al Kurunñiniñde kuliñ po ga kinmiriñ.

²⁰ Mere ga dinenñ hime gabe fudinde wor po. Al Kurunbe nurde hi. Usi ma dirde hime.

²¹ Be, Yerusalem matbe Siria nañare kuñbe gor mat Silisia nañare kumiriñ.

²² Niñgeb go nalure goyenbe Yesu Kristuyen alya bereya sios Yudia nañare hinhan gobe neya kura awalik heñ ne niñ yeñ al gobe gwahade hiyuñ yeñ ma nurde nunenñ hinhan.

²³ Al moñonde po, “Al gar hakot mudunenñ buluñ buluñ dirde Yesu niñ dufaymiñ sañiñ ird ird saba buluñ ire yeñ kurut yeñ hinhin al gobe Al Kurunñ niñ biñ mulgañ hekeb Yesu niñ tagalde hi,” yeke goyen po nurde hinhan.

²⁴ Goyenbe mel gobe nere mere momoñ go nurdeb Al Kurunñ turuñ iramiñ.

2

Yesuyen mere basañ mar belem Polyen meten goyen goke igiñ nuramiñ

¹ Be, Yerusalem taun tubul timiriñ goyen dama 14 kamereb tebañ mulgañ heñ Banabasya Yerusalem hurkaryum. Goyarebe Taitus manañ teñ hurkaryum.

² Yerusalem hurkumiriñ gobe Al Kurunñ belem po ninkeb goyen gama irde hurkumiriñ. Irdeb mere igiñ Yesu niñ yitiñ goyen Yuda mar moñ hitte tagalde hinhem goyen Yerusalem niñ Yesuyen alya bereyat doyañ mar momoñ yirmiñ. Gega al buda kurunñ diliñde ma momoñ

yirmirin. Mongo meten ten himyen goya kame meten ten hen goyena dufay hoyan minyan mar belen nurde bulun irnayin yen kafura henbe gogo Yesuyen alya bereya gote doyan mar po yinmirin.

³⁻⁴ Gega goya goyenbe al kura Yesu Kristu gama irhet usi ten hinhan mar belen nen gabu irtirin bana gon wayamin. Irde Taitus neya hinaryum goyen Grik al kenenbe, “Yuda marte tikula gama irde guba ma yiyyenbe epte ma Al Kurunyen dirin hiyyen,” yamin. Gega Yerusalem taunde nin Yesuyen alya bereyat doyan mar kura belen Taitus go guba yen yen ge pakku ma iramin. Goyenpoga Yesu gama irhet usi ten hinhan mar gobe Yuda marte tikula tubul ten Yesu po gama irde hinhet goyen daha mat kura nurde merem yan yirnin yen wan mere nurnin watin yara tiyamin. Dufaymindebe nen Yuda marte tikula tubul titin goyen sopte gama irnayin yen dumulgan ten tikula kanduk wor po gote yufuk bana dukunin tiyamin.

⁵ Gega nen karwobe gwaha titekbe kame den manan nurdeb Yesu nin yitin mere fudinde goyen kenkela po gama irde hinayin yenbe usi mar gote dufaymin goyen ma gama irtirin.

⁶ Irkeb gor nin Yesuyen alya bereyat doyan mar, al belen karkuwaninin yen palap yirde hinhan mar goyen manan Yesu nin al saba yirde hinhem goke mere ma tiyamin. Hubu wor po! (Be, doyan mar ma al mali goyen Al Kurun dilindebe tunande po yenen hi. Al Kurunbe al ulin sinare gayen ma yenen hiyen. Dufaymin binde goyen yenen hiyen. Ningeb ne manan gwahade po nurde himyen.)

7-8 Be, Yesu niñ mere fudinde tagalde hinhem goke doyañ mar gore mere hoyañ kura ma po tiyamiñ. Irdeb Pita beleş Yesuyen mere basañ al heñ Yuda mar bana metenñ tenñ hikeyabe Al Kurunñ beleş farañ urde hinhin gwahade goyen po, ne beleş Yuda mar moñ bana Yesuyen mere basañ al heñ metenñ tenñ hinhemya wor Al Kurunñ beleş farañ nurde hinhin goyen nuramiñ. Niñgeb Al Kurunñ beleş Yuda mar niñ Pita inyiñ gwahade goyen po ne wor al miñ hoyañ bana kuñ Yesu niñ saba tagalayinñ yenñ metenñ nunyiñ goyen mel gore nurde bebak tiyamiñ.

9 Irdeb Yesuyen alya bereyat doyañ mar karkuwañ yenñ nurde yuneñ hinhan al karwo, Doyañ Al Kurunñniniñde kuliñ Yemsyabe kadom warañ Pitaya Yonya gore fudinde Al Kurunñ beleş bunineñ nurde igiñ igiñ nirde hinhin goyen bebak tiyamiñ. Irdeb neya Banabasyabe yende metenñ kadom yenñ nurde duneñbe awalik hiniñ yenñ handerer danarde amañ amañ diramiñ. Irdeb, “Banabasya geyabe Yuda mar moñ bana kuñ metenñ tiriryenñ, munañ neñbe Yuda mar bana metenñ tenñ hitek,” dinamiñ.

10 Irdeb, “Al bunineñ det miñmoñ farañ yurd yurd niñ po gab bitiriñ sir ma yiriryenñ,” dinamiñ. Goyenbe ne wor mata gwahade po timewonñ yenñ nurde hinhem.

Pita beleş soñ hiriñ

11 Be, kurare kurab Pita go Antiok taunde wayyiñ. Yenya neyabe Al Kurunñyen metenñ unñkurenñ goyen po tenñ haryen gega, mata kura Al

Kurunj dilinje bulun mat tenj hike kenej iginj ma nurdeb kenkelak po kiminj mat inmirinj.

¹² Mata bulun tiyyinj gobe gahade: Pitabe al minj hoyanj Yuda mar monja dula tenj hinhan. Irkeb Yems belenj al kura Yerusalem mat yad yerke Antiok taunde Pita hitte kurkaminj. Gega Yuda marte tikula gama irde hanyen mar goyen wake yenenbe Pita gobe al minj hoyanja binje nene hinhan goke merem yanj nirnayinj yenj kafura hirinj. Irdeb Yuda mar monja binje nene hinhan goyen bada hej yenj ge munj po pat yirinj.

¹³ Irkeb Yuda mar kura Yesu ninj dufayminj tarej irtinj goyen mananj Pita belenj mata huwakbe nurd nurd ga bulun mat kuke kenejbe yenj po gama iraminj. Irkeb kame Banabas mananj saba fudinde goyen tubul tenj mel gote mata po gama iryinj.

¹⁴ Be, mel gore Yesu ninj mere fudinde yitinj goyen tubul tenjbe mata hoyanj po tenj hike yenenbe go mar gote dilinj mar po Pita goyen gaha inmirinj: “Gebe Yuda mar al gega, bikkenj Yuda mar al monj yara hej Yuda marte tikula tubul tiyarinj. Goyenbe daniinj al minj hoyanj gayen Yuda marte tikula gama irnanj yenj nurdeb mata gogo taha?” inmirinj.

¹⁵ Be, nenbe al minj hoyanj “mata bulun mar” yinenj hityen goyen monj. Yuda mar wor po.

¹⁶ Gega gayenter nenbe al kura Yuda marte tikula Moseyen saba goyen gama irke Al Kurunj belenj al huwak yenj kinyenj yenj ma nurde hite. Yesu Kristu ninj po dufayminj tarej irke gab al huwak yenj kinyenj yenj nurde hite. Ninjgeb Mo-

seyen saba gore epte ma huwak diryen geb, Al Kurun diliñde huwak hiniñ yenbe Yesu Kristu niñ po dufayniniñ tareñ irde hityen.

¹⁷ Niñgeb Al Kurun belen al huwak yen dinyen yenbe Yesu Kristu niñ dufayniniñ sanñ irdeb Yuda marte tikula gama ma irtekeb tikula go gama irde hanñen mar belen neñ gayen “mata bulun mar” diniñ hanñen. Niñgeb Yesu Kristu niñ teñ Yuda marte tikula goyen gama ma irde hite geb, Yesube mata bulun gote miñ al? Moñ, gwahade moñ!

¹⁸ Niñgeb Moseyen saba gobe igiñ moñ yen tubul timiriñ gega, sopte mulgañ heñ gama irmeke al belen, “Mata bulun tiyañ,” ninnayiñ gobe fudinde geb, meremiñ goyen epte ma wol hewen.

¹⁹ Be, Moseyen sabare al kura belen saba go gama ma iryenbe al gobe kamyen yitiñ. Niñgeb nebe saba go gama ma irde himyen geb, nebe al kamtiñ yara saba gote yufukde ma hime. Gogab nebe Al Kurunya heñ yen ge po meten teñ heñ.

²⁰ Niñgeb Yesu Kristu kuruse hende kamyiñ gwahade po, ne wor yenya tumñañ kuruse hende kamaryum yen nurde hime. Niñgeb gayenterbe nigen dufayner ma kuñ himyen. Gwaha titñenbe Yesu Kristu belen po neya heñ doyañ nirde hikeya kuñ himyen. Irde megen gar hime kurun gayenterbe Al Kurun Urmiñ ne niñ amañen wor po nurde naware yen gasuñne teñ kamyiñ al goke hekkeñ nurde himyen.

²¹ Be, Al Kurun belen Moseyen saba gama irteke gab al huwak yen dinyen kenenbe Yesu Kristu

kamyin gobe min minmon hiyyen. Goyenbe gwahade mon geb, Al Kurun belen buninen dirde igin igin dird dird goyen pel ma irde himyen.

3

Al huwak hen hen belenbe Yesu nin dufay taren ird ird gogo po

¹ Be, Yesu Kristu kuruse hende mayke kamyin gobe kenkelak wor po bebak dirmirin. Gega dahade ningeb al kura belen usi dirke fudinde yen nuran? Ningeb goke tenbe den Galesia nanare nin marbe kukuwa wor po yen nurd dunen hime.

² Nebe det unken nin po gusunen diren tihim. Holi Spiritbe daha mat tamin? Moseyen saba gama irde tamin ma Yesu nin dufaytin taren irde tamin?

³ Bikkenbe dufaytin Yesu nin sanin irke Holi Spirit belen taren diryin. Irkeb Al Kurun dilindebe wukken hitin han. Gega danin geb gayenterbe dindiken tareninde wukken hen hen ge kurut yen han? Da hard dunke kukuwa han?

⁴ Denbe han kanya Yesu nin ten kanduk kurun wor po yenen hinhan gobe dulin yenen hinhet yen nurde han? Mon! Nebe dulnen yen ma nurde hime geb.

⁵ Al Kurun belen Holi Spirit dunke mata tinen turnun yan kurayen kurayen yirke yenen hinhan goyenbe Moseyen saba gama irde hike dunyin ma mere igin Yesu nin yitin goyen nurde dufaytin sanin irkeya dunyin? Kenkela dufay henan ko.

⁶ Be, Al Kurunen mere asande gorbe Abraham nin gahade katin hi: “Yenbe Al Kurun nin

dufaymin̄ tareñ iryinq. Irkeb Al Kurun̄ belen̄ go kenen̄be yen̄be al huwak yen̄ nurde unyinq,” yitiñ. Niñgeb Abraham mata tiyyinq goke dufay henan̄ ko.

⁷ Irde al kura mar dufaymin̄ Yesu niñ tareñ irnayinq gobe Abrahamyen dirñen̄ wen̄ wor po henayinq goyen ken̄kela nurde bebak tinañ ko.

⁸ Al Kurun̄be kame kame al miñ hoyañ Yuda mar moñ goyen Yesu niñ dufaymin̄ sañiq irkeb al huwak yiren̄ yen̄ nurde hinhin. Niñgeb bikken̄ Yesu niñ nurde Abraham momoñ iryinq goyen Al Kurun̄yen asañde gahade katiñ hi: “Gebe megen niñ al buda kurun̄ gayen nere guramya tareñya ten̄ ten̄ hiryon̄ hawayinq,” yitiñ.

⁹ Niñgeb Abraham belen̄ Al Kurun̄ niñ dufaymin̄ tareñ irke guram irde sañiq iryinq gwahade po, al kura belen̄ Yesu niñ dufaymin̄ tareñ iryen̄ gobe yen̄ manañ Abraham iryinq gwahade po iryen̄.

¹⁰ Gega Al Kurun̄yen mere kurabe gahade katiñ hi: “Al kura Moseyen saba asañde katiñ hi goyen gama irde hiyen̄ gega, un̄kuren̄ muñ kura soñ hekeb Al Kurun̄ belen̄ mata bulun̄ al yen̄ kinyen̄,” yitiñ. Niñgeb megen niñ al tumñañ saba goyen ken̄kela ma gama irtek geb, saba goyen gama irniñ yen̄ kurut yen̄ han̄ marbe Al Kurun̄ belen̄ mata bulun̄ mar yen̄ yinyen̄.

¹¹ Fudinde, Al Kurun̄yen mererebe, “Al kura Al Kurun̄ diliñde huwak hiyyen̄ al gobe Al Kurun̄ niñ dufaymin̄ tareñ irdeya kun̄ hiyen̄,” yitiñ hi. Niñgeb Moseyen saba gama irde hinayin̄be Al Kurun̄ belen̄ al huwak ma yinyen̄.

¹² Moseyen saba gama ird ird mata goya Yesu niñ dufay sañiñ ird ird mata goyabe tuñande moñ, hoyañ hoyañ wor po. Niñgeb al kura Moseyen saba gama iryeñ gobe gote yufuk bana po hiyeñ. Munañ al kura Yesu niñ dufaymiñ tareñ ird ird mata gama iryeñbe gote yufuk bana po hiyeñ. Niñgeb goke teñ Al Kurunyen merere gahade katiñ hi: “Al kura mata kura gama iryeñbe al gobe mata gote yufuk bana po hiyeñ,” yitiñ.

¹³ Niñgeb bikkeñ neñbe Moseyen saba goyen gama irde hinhet geb, gote yufuk bana po hinhet. Irde keñkela ma gama irtek hinhet niñgeb, Al Kurunyen bearar tetek wor po hinhet. Gega Al Kurunyen asañdebe, “Al kura he hende kamyen gobe Al Kurunyen bearar bana hi niñgeb, gogo he hende kama,” yitiñ hi gwahade goyen po, Yesu Kristu belen dumulgañ tiye yeñbe gasuñniniñ teñbe gogo kuruse hende kamyiñ.

¹⁴ Go tiyyiñ gobe Al Kurun belen Abraham guram irde tareñ iryiñ goyen Yesu Kristu hitte mat Yuda mar moñ al miñ hoyañ manañ neñ titiñ gwahade po tenayiñ yeñbe gogo tiyyiñ. Gogab neñ tumñañ Yesu niñ dufayniniñ sañiñ irdeb Al Kurun belen Holi Spirit dunen yeñ bikkeñ biña tiyyiñ goyen tetek.

Bijaya Moseyen sabaya

¹⁵ Be, kadne yago, biña teñ teñ niñ yihim niñgeb, neñ daha mat biña teñ hityen goyen momoñ direñ tihim. Irkeb Al Kurun belen biña tiyyiñ gobe mali moñ, det kurun wor po yeñ bebak tinayiñ. Be, al irawa kura mere sege irde

biña tiyiryenbe kame kadam kura belen epte ma walyen. Irde mere go hende mere hoyan kura ma kiryen.

¹⁶ Al Kurunbe gwahade po Abraham dilinge biña ten teban tenyabe, “Abraham, geya fonenge kame kame forok yiyyen goyabe guram dirde taren diren,” inyin. Al Kurun belen “fonenge” yirin gobe al budam nin ma yirin. Al unkuren gobe Yesu Kristu nin po yirin.

¹⁷ Ga yen hime gate minbe gahade: Al Kurun belen Abraham dilinge biña tiyyin goyen dama 430 kuke gab Moseyen saba forok yirin. Ningeb Al Kurun belen mehenbe biña tiyyin goyen Moseyen saba gore epte ma walyen.

¹⁸ Be, Al Kurun belen Abraham buninen irde igin igin ire yenbe dilinge biña tiyyin go po gama irde guram irde taren iryin. Ningeb nen gayen Moseyen saba gama irteke Al Kurun belen Abraham iryin gwahade diryen? Epte mon! Gwaha diryen manhan biña tiyyin gobe min minmon hewon.

¹⁹ Ningeb dani wor po Al Kurun belen Moseyen saba goyen kiryin? Gobe mata daminbe dilinge bulun goyen al yikala yire yenbe gogo kiryin. Goyenbe Al Kurun belen Abraham hitte biña tiyyin al Yesu goyen forok yenbe Moseyen saba goyen isikamke hubu hiyyen yen nurdeya kiryin. Irde Al Kurun belen Moseyen saba Yuda mar yunyin gobe miyonmin hulyan yirke katen Mose haniinde keramin. Yingen haniinde ma unyin. Irkeb Mose belenbe kahalte nin al henbe saba goyen al momon yiryin.

²⁰ Goyenpoga Al Kurun belen Abraham dilinde bina tiyyinyabe yingen po inyin. Al kura belen Al kurunyen mere basan hen Abraham momon ma iryin.

²¹ Be, gwahade ningeb, Moseyen saba goreb Al Kurun belen bina tiyyin goyen walyen? Mon, epte mon! Ningeb saba gore nen huwa dirke Al Kurun belen dawaryen manhan saba gore Al Kurun bina tiyyin goyen epte walyen yemewon. Gega gwahade mon.

²² Gwahade yarabe Al Kurunyen asandebe al buda kurun megen han gabe mata bulun belen po aw yurtin gwahade katin hi. Ningeb al kura dufaymin Yesu Kristu nin po sanin iryen gob Al Kurunya awalik hen Holi Spirit tiyyen yen bina tiyyin goyen fudinde gwahade go po tiyyen.

²³ Be, Yesu nin dufay taren ird ird mata ma forok yirinyabe Moseyen saba gote yufuk bana po hen kun kunbe Yesu wayyin.

²⁴ Moseyen saba gobe mata buluninin dikala dirde hinhin. Irkeb mata buluninin halde huwa diryen al Mesaia nin nankenen hinhet. Al Kurunbe gwaha ten hinayin yen nurdeb gogo saba go kiryin.

²⁵ Irkeb Yesu forok yeke dufayninin yen ge taren irde hite geb, gayenterbe Moseyen saba gote yufuk bana ma hite.

²⁶⁻²⁷ Den manan baptais tenbe Yesu Kristuya awalikde po han. Irde al huwak wor po Yesu yara hetek yen nurde han. Ningeb denbe tumnan Yesu Kristu nin dufaytin sanin irde Al Kurunyen dirnen wen han.

28 Niᅅgeb Yuda mar ma Grik mar, doyaᅅ mar ma meten mar, al ma bere wet kurunᅅ goyen Yesu Kristuya hinayiᅅbe al miᅅ unᅅkureᅅ po henayiᅅ.

29 Niᅅgeb deᅅ goyen Yesu Kristuyen al henayiᅅbe Abrahamyen dirᅅeᅅ weᅅ henayiᅅ. Irdeb Al Kurunᅅ beleᅅ dirᅅeᅅ weᅅbe detmiᅅ igiᅅ* yuneᅅ yeᅅ biᅅa tiyyiᅅ goyen deᅅ mananᅅ yawarnayiᅅ.

4

1 Be, diriᅅ kura kame naniᅅde det yawaryenᅅ yihim goyen goke sopte gaha mat momoᅅ direᅅ tihim: naniᅅde samuᅅbe urmiᅅde. Gega urmiᅅ go diriᅅ wor po hiyyenyabe metenᅅ al kura beleᅅ doyaᅅ almiᅅde samuᅅ dufaymiᅅde epte ma yawaryenᅅ go gwahade goyen po diriᅅ goyen wor dufaymiᅅde mali ma tiyyenᅅ.

2 Niᅅgeb diriᅅ po hikeyabe naniᅅ beleᅅ al hoyanᅅ yinke yeᅅ beleᅅ urmiᅅ go doyaᅅ irdeb samuᅅmiᅅ mananᅅ doyaᅅ yirde hinayiᅅ. Irkeb meremiᅅ gama irde kuᅅ kuᅅ naniᅅ beleᅅ nalu kirtiᅅde gor heke gab igiᅅ yiᅅgeᅅ dufaymiᅅde dawetmiᅅ doyaᅅ yiryenᅅ.

3 Niᅅgeb gwahade goyen po, neᅅ mananᅅ mere fudiᅅde goyen keᅅkela ma nurde heᅅyabe tumᅅanᅅ dufayniniᅅbe wuk ma yekeb megen niᅅ tikula yufuk bana po heᅅbe go po gama yirde hinhet.

⁴⁻⁵ Gega Al Kurunᅅ beleᅅ nalu goyenter ga yiriᅅde gor forok yekeb Urmiᅅ teᅅ kerke katiyᅅ

---

* **3:29:** Detmiᅅ igiᅅ gobe megen niᅅ samuᅅ niᅅ ma yitiᅅ. Al Kurunya hugiᅅeᅅ heᅅ heᅅ mata goya Holi Spiritya goyen goke yitiᅅ.

goyenbe bere belen kawan kiriyin. Yenbe nen Moseyen saba yufuk bana hinhet goyen daha wor Al Kurun hitte yawameke Al Kurun dirnen wen hewon yenbe Moseyen saba yufuk bana kawan henbe nen al yara hirin.

⁶ Ningeb denbe Al Kurunyen dirnen wen han goke tenbe Urminya haryen Holi Spirit goyen ten kerke bitinde katen doyan dirde hiyen. Irkeb gore dirkeb bitinde mat Al Kurun goyen dirin muknen belen nanin yago hoy yirde hanjen yara, “Ado, Ado” inen hanjen gogo.

⁷ Gwahade geb denbe Al Kurun dirnen wen. Ningeb megen nin tikula kura gote yufuk bana ma han. Irde kamebe Al Kurunyen det kurun gote min mar henayin.

⁸ Be, hakotbe Al Kurun ma nurde unen hinhan goyarebe megen nin tikula po gama irde ungunrayen yufuk bana po hen yen ge kafura hen hinhan. Goyenbe unguna gobe Al Kurun mon.

⁹ Gega gayenterbe Al Kurun nurde unen han. Ma, Al Kurun belen nurde dunen hi yewen gobe igin. Ningeb daniin mulgan hen megen nin usi tikula gote tarenmin kenenbe gote yufuk bana hokoyan hiniin ten han? Tarenmin gobe Al Kurunyen taren folek mon gega, daniin tikula gore dukdawan dirke kafura hen sopte gama irnin ten han?

¹⁰ Denbe megen nin tikulare naluya gagasiya damaya kurayen kurayen yirtin goyen gama yirde han.

¹¹ Den belen gwaha tikeb duldul wor po meten timirin yen den ge kanduknen nurde hime.

¹² Niŋgeb, kadne yago, ne belen den hitte kuŋ den mata ten hinhan goyen ten hinhem gwahade goyen po, den wor ne mata ten hime gayen po ten hinayin yen gago gusunan dirde hime.

Be, hanƙapya ne kuŋ denya hinhemyabe mun kura bulun ma nirde hinhan.

¹³ Be, hanƙapya wor po den hitte mere igin Yesu nin yitin goyen tagalmirin gobe garbam belen nirke hoyande ma kuŋ denya hen saba dirmirinbe nurde han gogo.

¹⁴ Garbam himirin gore kanduk dunyin gega, nenen yilwa nirde nakikira ma niramun. Gwaha titnenbe Al Kurunyen miyon ma Yesu Kristu yingen goyen gargar irtin niramun.

¹⁵ Denbe bitinde mat ne nin amanen wor po nurdeb dettin sanin kura al hoyanbe epte ma wor po yuntek goyen nebe wilaknen po nuntek hamun yen denen hinhem. Gega gayenterbe aman dufaytin kurun gobe daha tiyun?

¹⁶ Gayenter mere fudinde gayen momon dirmekeb asogo dira yen nurde han?

¹⁷ Be, usi saba mar den bana han gobe den goyen dawarnin wor po yen nurde han. Gega go mar gobe dufaymin bulun kerdeb gogo ten han. Dufaymindebe neya denya awalik hen hite gayen pota yirtekeb nen ge po nurnan yenbe gogo ten han.

¹⁸ Goyenbe al kura belen dufaymin igin po kerde bitin yad yad nin kurut wor po yen han kenem igin yen nurde hime. Niŋgeb ne gor henya ma gor ma henya wor huginen gwahade po ten hinayin.

19 Woy! Dirinje yago, denbe al huwak wor po Yesu Kristu yara hewon yen nurde bere kura dirin urke ulin misin katen hi yara den ge ten bene misin bulun wor po nirde hi.

20 Den mata ten hanjen goke kukuwamnen wor po nurde hime geb, daha mat kun kadom genen ten igin mat mere dirmewon wor po yen nurde hime.

21 Be, den Moseyen saba gama irde hini yen nurde han mar goyen denem momon nirnan! Denbe Moseyen saba gote min kenkela ma nurde han?

22 Ma nurde han kenem Moseyen saba gote min goke Al Kurunyen asandebe gahade katin hi geb, kenkela bebak tina ko. Be, Abrahambe urmin waran minyan hirin. Dirin kurabe meten bere belen kawan kiryin. Munan kurabe Abraham berem wor po belen kawan kiryin.

23 Meten bere gore dirin kawan kiryin gobe alyen dufay gama irde dirin kawan hirin. Munan Abraham berem wor po gore dirin kawan kiryin gobe Al Kurun belen Abraham dilinde bin tiyyin goyen gama irke dirin kawan hirin.

24 Be, Abraham urmin warande baran garebe mata kura dikala dirde hi. Bere kurabe Al Kurun belen Abraham dilinde bin tiyyin gote tunanen. Munan kurabe Moseyen saba kerd yuninya bin tiyyin gote tunanen. Ningeb meten bere Hagar gobe Al Kurun belen Sainai dugure Yuda mar nin saba Mose unyin gwahade goyen. Goke tenbe saba goyen gama irde gote yufuk bana po han marbe meten bere Hagar hinhin yara po henayin. Epte ma Al Kurunyen dirnen wen henayin.

²⁵ Hagar gobe Al Kurun belen Arebia nançare niñ Sainai dugure Moseyen saba Yuda mar yun-
yinj go goyen yara. Irde bere gobe Yuda marte
taun Yerusalem megen ga hi gote tunañeñ. Alya
bereya megen gar niñ Yerusalem bana hañ mar
belen Moseyen saba gote yufuk bana po heñ
kanduk teñ hañ gobe Hagar belen doyañ beremiñ
yufuk bana hinhin go gwahade goyen geb, gogo
dineñ hime.

²⁶ Gega alya bereya Al Kurunyen gasunde niñ
Yerusalem gergeñ bana hañ mar gobe doyañ bere
Sara gote tunañeñ. Yeñbe Moseyen saba yufuk
bana ma hinhin. Irde neñ wor saba gote yufuk
bana ma hite geb, bere gote dirneñ weñ yeñ
nurde hime.

²⁷ Bere gob hañkapyabe niga hinhin. Gega
kame al budamde abuymin hiriñ geb, goke Al
Kurunyen asande gahade katiñ:

“Woy, niga bere, gebe diriñ kura ma besa irde
hayen. Gega aman hawayiñ.

Diriñge yagobe kame kame bere hugineñ unya
hitiñ gote diriñ folek, budam wor po forok
yenayiñ.

Niñgeb gebe diriñ kawañ kerd kerd uliñ misiñ
goyen gwahade yeñ ma nurde ha gega,
kame forok yenayiñ goke gayenter amaneñ
nurde tikiñ hawayiñ!” yitiñ hi. *Aisaia 54:1*

²⁸ Niñgeb, kadne yago, deñbe Al Kurun belen
Aisak niñ Abraham diliñde biña tiyyiñ gwahade
goyen po, deñ wor biña titiñ bana goñ heñ Al
Kurunyen dirneñ weñ hitiñ hañ.

²⁹ Gega Abrahamyen dufayde diriñ forok yiriñ
goreb urmiñ hoyañ Holi Spiritiyen tareñde forok

yiriñ goyen bulun bulun iriyiñ. Niñgeb gwahade goyen po gayenter manañ Moseyen saba gama irde hañ mar belenbe Yesu gama irde hañ mar bulun bulun yirde hañ.

³⁰ Gega itiñ belen kuliñ bulun bulun iriyiñ goke Al Kurunyen asañde dahade katiñ hi? Asañdebe gahade hi: “Meten bereya doyañ bereminyat urmiñ warañ gobe epte ma naniñde samun goyen tumñande yawariryen. Berem wor po gote urmiñ belen po gab naniñde det yawaryen. Niñgeb meten bereya urmiñyabe yakira tike kuriryen,” yitiñ hi.

³¹ Niñgeb, kadne yago, neñbe meten bere gote dirneñ wen moñ, doyañ bere gote dirneñ wen hite yen nurde hime. Niñgeb neñbe Moseyen saba yufuk bana ma hite, Yesuyen yufuk bana hite.

5

Yesu Kristu belen Moseyen saba yufukde mat dad siña diriyiñ

¹ Be, Yesu Kristu belen Moseyen saba gote yufuk bana heñ kanduk wor po nurde hinhetde mat dad siña dirkeb Moseyen saba gote yufukde ma hite. Kanduk kurun dunen hinhinde mat dawaryiñ geb, hipirkeñ nurde hite. Niñgeb tareñ henayiñ. Irde Moseyen saba kanduk dunen hinhin goyen bana sopte ma hinayiñ.

² Ga nurnañ ko. Al hoyañ belen moñ, ne Pol gare mere sañiñ po dirde hime. Deñ goyen mulgañ heñ Moseyen saba gama irde guba yenayiñbe

Yesu Kristu denj ge tenj kamyinj gobe minj minjmon wor po hiyyenj.

³ Sopte denj tumnanj hayhay direnj tihim. Moseyen saba bana gonjbe mata kurayen kurayen gama yird yirdminj metenjenj wor po goyen budam hanj. Irde mata goyen tumnanj kenkela ma gama yirnayinj marbe mata bulunj mar yitinj hi. Ningeb denj hanj bana gonj ninj al kura saba goyen bana ninj mata kurabe guba yenj yenj mata goyen iginj yenj nurde guba yenayinjbe go mar gobe saba goyen bana ninj mata tumnanj gama yirde hinayinj. Irde kanduk bana gonj hinayinj.

⁴ Denj kura kurabe Moseyen saba gama irteke gab Al Kurunj belenj al huwak dinyenj yenj nurde gwaha tenj hanj mar gobe Yesu Kristuya awalik henj henj belentinjbe dindikenj walde hanj. Irde Al Kurunj belenj buninenj dirde iginj iginj dirtek belenj goyen dindikenj tubul titinj hanj.

⁵ Munanj nenjbe gwahade monj. Nenjbe Yesu ninj dufaynininj tarenj irtekeb Al Kurunj belenj al huwak yenj denenj hiyen. Ningeb kame nalu funande wor Al Kurunj belenj gwahade po dinyenj yenj fudinde nurdeb Holi Spirityen tarenjdenj goyen goke doyanj henj hite.

⁶ Fudinde, nenjbe Yesu Kristu yufuk bana hitekeb Al Kurunj dilingdebe guba yenayinj ma guba ma yenayinj goyen goke ma nurde hi. Gwahade yarabe dufaynininj yenj ge sanjnj irde binininjdenj mat amanjnj nurde kadinjinj faranj yurde hite goke po gab nurde hi.

⁷ Be, hakotbe mere fudinde goyen kenkela wor po gama irde hinhan. Gega ganunj al belenj wor

po usi dirke wabuñ urde mere fudinde gama irde hinhan goyen bada hañ?

⁸ Go mar go wañ wabuñ durañ gobe dufayminde po tiyañ. Al Kurun deñ hoy diryiñ al gore ma hulyañ yiruñ.

⁹ Go mar gobe yis dirneñ muñ kura palawa bana hilyañ kuñ meten ten hiyen go gwahade goyen. Niñgeb mel gobe al budam moñ gega, deñ kurun gote dufaytiñ bulun yirde hañ. Niñgeb kenkela hen ga hinañ ko.

¹⁰ Nebe deñ goyen Doyañ Al Kurun belen farañ durkeb dufay hoyañ kura ma tenayiñ wor po yen nurde hime. Munañ al kura gore dufaytiñ bulun yirke ñakñak ten hañ. Go dirde hañ mar gobe tumñañ Al Kurun belen murungem bulun wor po yunyen.

¹¹ Be, kadne yago, guba yen yen mata niñ manañ tagalde kuñ himyen manhan ulner mere kurun gwahade ma forok yewoñ. Gwaha ten himyen manhan Yesu kuruse hende kamiñ goke tagalde himyen goke asogo ma nirde hiwoñ.

¹² Niñgeb guba yen yen matabe igiñ yen goke bitiñ yade hañ mar gobe sikken wal wal po moñ daha wor tumñañ yalsok manañ yade pasi hewoñ yen nurde hime!

¹³ Be, kadne yago, deñbe Moseyen saba kankuk miñyañ bana goñ hikeya Al Kurun belen dawariñ. Irkeb dufaytiñbe hipirken po nurde hanen. Gega, “Moseyen saba bana ma hite geb, dufayniniñde mali kuñ hitek,” yenbe megen niñ mata Al Kurun diliñde bulun yenen hiyende gor ma katnayiñ. Gwaha titneñbe Al Kurun belen bubulkunne wor po yen nurde dunen igiñ igiñ

dirde hi gwahade goyen po, den wor kadam faran gurde ten hinayin.

14 Moseyen saba kurun gote min wor pobe gahade yitin hi: “Gigen ge amanen nurde hayen gwahade goyen po, al hoyan nin manan gwahade po nurde hayin,” yitin. Ningeb gwahade po ten hinayin.

15 Gega dapna duwi yara hen kadam gisen ten kadam ninjam gird ma ten hinayin. Monjo gwaha tenbe dindiken ulin kadam bulun gird wor po ten hinayin geb kenkela hen ga hinayin.

16 Goke tenbe Holi Spirit belen doyan dirde hikeya kun hinayin dinen hime. Gogab epte ma dindikende dufay bulun gama irde mata ten hinayin.

17 Megen nin mata ten ten dufay bulunbe Holi Spirityen dufayya karki yirtek mon. Holi Spirityen dufayya megen nin mata ten ten dufay bulunyabe ire asogomya wor po. Ningeb dufay kura gama irde gwaha gwaha tinin yen nurde hanen gega, dufay kura belen walde dunkeb bada hen hanen.

18 Gwahade ningeb, Holi Spirityen dufay gama irde hinayinbe Moseyen saba kanduk minyan gote yufuk bana ma hinayin.

19 Munan megen nin mata bulunbe kenkelak wor po gahade: lelep mata, bindebe bere nin bulun mat dufay hen hen mata, kuluyen mata yara mata memyak ten ten mata.

20 Irdeb det tonen al belen yirtin goyen dolon yird yird mata, kalgaya soyaya mata. Irdeb kadam nin bulun nurd gunen gunen mata,

kadom niŋ igiŋ ma nurd nurd mata, awalikde heŋ heŋ goyen buluŋ ird ird mata, kadom igiŋ mat hike goke biŋ ar yeŋ yeŋ mata, mali bearar teŋ teŋ mata, kudiŋ dufayde det komkom heŋ heŋ mata. Irde awalik dufay walde walde mata, al biŋ yakamke fitfut teŋ nende gigen heŋ heŋ mata.

²¹ Irde kadom kura igiŋ mat hike yeneŋbe danŋ neŋ gwahade moŋ yeŋ nurd nurd mata, kukuwa fe nene kukuwa heŋ heŋ mata gwahade gwahade goyen. Be, al mata gwahade go teŋ hinayiŋ mar gobe epte ma Al Kurunyen dirneŋ weŋ henayiŋ. Irdeb Al Kurun belen detmiŋ yunen yiriŋ goyen epte ma yawarnayiŋ yeŋ bikken hay-hay dirmiriŋ goyen gago sopte dinhem.

²² Gega Holi Spirityen dufay gama irnayiŋbe igineŋ igiŋ forok yenayiŋ. Iginenbe biŋde mat kadom niŋ amanen nurd yunen hinayiŋ, aman dufay po kurun hinayiŋ, biŋ kamke igiŋ po hinayiŋ. Irde kadom kura matamiŋ igiŋ hewoŋ yeŋ doyaŋ heŋ heŋ ge piŋen ma heŋ hinayiŋ. Kadom igiŋ igiŋ yirde, yu yirde hinayiŋ, al hoyan belen hekkeŋ nurde yuntek mata po teŋ hinayiŋ.

²³ Irde bekkeŋde igiŋ mat al mere yirde mata teŋ hinayiŋ, irde uliŋde po aman hetek mata fole irde hinayiŋ. Be, mata igiŋ gahade gab megen niŋ saba kura gore epte ma bisam yiryen.

²⁴ Fudinde, Yesu Kristuyen alya bereyabe megen niŋ dufay bulunya megen niŋ mataya titek titek po nurde hanjen kurun gobe kuruse hende gasa yirke kamtiŋ. Niŋgeb megen niŋ dufay bulun gama ma irtek hitiŋ han.

²⁵ Neŋbe Holi Spirit belen doyaŋ dirke kun

hityen geb, yende yufukde po hitek.

²⁶ Irdeb neŋ harhet harhet mata ma teŋ hitek, irde al kura bearar tiyi mat ma mata teŋ hitek, irde kadininiŋ kura igiŋ mat hike yeneŋ daniŋ neŋ gwahade moŋ yeŋ ma nurde hitek.

6

Al igiŋ igiŋ yirde hinayiŋ

¹ Be, kadne yago, al kura mata buluŋde katke keneŋbe deŋ Holi Spirityen dufay po gama irde haŋ mar goreb faraŋ urde, “Mata buluŋ go tubul tiya,” innayiŋ. Goyenbe bitiŋde yeŋ ge bunineŋ nurde unenya bekenŋde momoŋ irnayiŋ. Irde gwaha teŋ henyaŋbe dindiken mata buluŋ goyenter kateŋ kateŋ ge keŋkela heŋ ga teŋ hinayiŋ.

² Irde deŋ haŋ bana goŋ kadtiŋ kura kanduk miŋyaŋ hekeb kadom faraŋ gurd teŋ hinayiŋ. Gwaha teŋ hinayiŋbe Yesu Kristu beleŋ mata igiŋ kadtiŋ ge amaŋeŋ wor po nurde hinayiŋ yiriŋ goyen keŋkela wor po gama irde hinayiŋ.

³ Be, al kura mata buluŋ fole irtek tareŋ miŋmoŋ gega, yiŋgeŋ ge yeŋ, “Nebe tareŋne yaŋ,” yiyyeŋ al gobe yiŋgeŋ goyen po usi irde hiyeŋ.

⁴⁻⁵ Niŋgeb deŋbe matatiŋ kuruŋ goyen Al Kuruŋ diliŋde dahade deney hi goyen goke keŋkela nurde ga hinayiŋ. Irde matatiŋ goyen igiŋ kenem goke igiŋ amaŋeŋ nurde hinayiŋ. Irde mata dahade teŋ hinayiŋ gote muruŋgembe nende gigen Al Kuruŋ diliŋde huwarde yawarnayiŋ. Niŋgeb kadtiŋ kura mata kura tike yeneŋbe, “Yeŋbe buluŋ, neŋbe igiŋ,” ma yeŋ hinayiŋ.

⁶ Irdeb Al Kurunyen mere nin saba dirde hiyen al goyen dawet kuran nurkeb faran urde hinayin.

⁷ Irde dindiken usi ma yirde hinayin. Al Kurunbe al kura belen epte ma usi iryen. Ningeb da binje harnayin gobe gote iginen po yawarnayin gwahade goyen po, mata dahade ten hinayin gobe gote iginen manan gwahade po forok yen hinayin.

⁸ Ningeb al kura megen nin dufay bikkek goyen hapek yan yen nurde gama iryenbe dufay bikkek gore po irke Al Kurunyen bearar bana hiyen. Munan Holi Spirityen dufay po gama irde yen belen aman hiyyen mat po mata ten hiyenbe Holi Spirit belen Al Kurunya huginen hen hen belen goyen kerd unyen.

⁹ Irde Al Kurun dilinde mata igin ten ten nin bada ma hetek gob gote iginenbe Al Kurun belen nalu kiryinde gorbe yawartek. Ningeb Al Kurun dilinde mata igin ten ten nin pinen hen bada ma hetek.

¹⁰ Ningeb al kura faran urtek hike kenenbe go ma kenen wasak titek. Goyenbe Yesu nin dufaymin sanin irde Al Kurun dirnen wen hitin goyen mar go wa faran yurtek.

¹¹ Be, mere dirde hime gayen kenkela kenen bebak tinayin yenbe hanner wor po mere bilmin karkuwan gago kayhem.

¹² Be, al kurabe gwaha gwaha titekeb al hoyan belen igin dennen yen nurde han mar belen den goyen guba yen yen ge pakku dirde hanjen. Go ten han gobe Yesu Kristu kuruse hende kamyin mere goyen goke ten kanduk yenen yenen nin

kafura henbe gogo guba yen yen ge pakku dirde hanjen.

¹³ Moseyen saba gama irtek yen guba yitiñ mar goyen wor saba goyen upsineñ ma gama irde hañ. Gega al belen al budam guba yukañ yen turuñ dirnayeñ yenbe gogo guba yen yen niñ bitin yade hañ.

¹⁴ Gega nebe det hoyañ niñ ma po turuñ turuñ teñ heñ. Doyañ Al Kuruñ Yesu Kristu kuruse hende kamiñ goke po ga turuñ turuñ teñ heñ. Nebe kuruse hende kamiñ al Yesu goyen po gama irde himyen. Irkeb dufayne bikkek megen niñ mata gama irde hinhin goyen wor kuruse hende kamiñ. Niñgeb megen niñ mataya dufayya gote yufukde ma hime.

¹⁵ Be, al kura guba yitiñ ma guba ma yitiñ gobe det dirneñ. Al Kuruñ belen goke ma nurde hi. Yenbe al belen Yesu niñ dufaymiñ tareñ irde Al Kuruñ dilinđe al gergeñ heñ mata igiñ po teñ hi goke po ga nurde hi.

¹⁶ Niñgeb saba gayen gama irde hinayeñ marbe tumñañ Al Kuruñ belen buniñen yirde igiñ igiñ yirde biñ yisikamke igiñ po hiwoñ yen nurde hime. Yesuyen alya bereya Al Kuruñ dirneñ weñ wor po hitiñ goyen tumñañ Al Kuruñ belen gwahade po yirwoñ yen nurde hime.

¹⁷ Be, mere funañ direñ tihim geb. Nebe Yesu niñ igiñ ma nurde hañ mar belen mununke usu budam yawarmiriñ. Niñgeb usu delneñ gare nebe Yesuyen meten al goyen dikala dirde hi. Niñgeb den kura belen usi saba gama irde sopte kanduk ma nunnayeñ.

¹⁸ Be, kadne yago, Doyaŋ Al Kuruninin Yesu Kristu belen buniŋen dirde igin igin dirkeb igin po hiwoŋ yeŋ nurde hime. Fudinde wor po.

**Al Kurunyen Mere Igin
The New Testament in the Gwahatike Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Gwahatike long
Nuigini**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gwahatike

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

dbba218f-41f3-5f08-b0b6-2a7c919093ab